

Omgaan met Fauna in terreinen van Landschap Noord Holland

Deel 2, Toelichtingedeel oktober 2006

R. van 't Veer mmv. M. Witteveldt

COLOFON

Titel: omgaan met fauna bij landschap noord-holland, deel 2, toelichtingendeel

Auteur: R. van 't Veer, mmv M. Witteveldt

Datum: Oktober 2006

Vastgesteld: Oktober 2006

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'J. Kuiper', is written over a faint, light blue rectangular stamp. The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke extending to the right.

J. Kuiper
Directeur Landschap Noord-Holland

TOELICHTINGEN OP DE HOOFDSTUKKEN

Op onderstaande hoofdstukken van de beleidsnota wordt een toelichting gegeven:

- Hoofdstuk 2: Beleidsuitgangspunten stichting landschap noord-holland
- Hoofdstuk 4: Beheermaatregelen ten behoeve van soortbevordering
- Hoofdstuk 6: Soortbeperkende maatregelen
- Hoofdstuk 7: Soortbeperkende maatregelen t.a.v. bepaalde diersoorten
- Hoofdstuk 8: Soort- en gebiedsbescherming
- Hoofdstuk 11: Richtlijnen beheer en inrichting

2

TOELICHTING BELEIDSUITGANGSPUNTEN STICHTING LANDSCHAP NOORD-HOLLAND

2.2 TOELICHTING JACHT, SCHADEBESTRIJDING EN VERSTORING

NB.: voor soorten die onder de schadebestrijding vallen, zie hoofdstuk 7.

NB.: teksten ontleent aan website ministerie Inv: <http://www.minlnv.nl>

HOOFDLIJNEN FLORA- EN FAUNAWET

Nederland heeft één wet voor de bescherming van in het wild voorkomende soorten: de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet is op 1 april 2002 in werking getreden. Deze wet regelt de **bescherming van soorten**. De wet heeft betrekking op onder meer beheer en schadebestrijding, jacht, handel en bezit en overige menselijke activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten. In de Flora- en faunawet is het soortenbeschermingsdeel van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn opgenomen, evenals het CITES-verdrag. Het CITES-verdrag bevat afspraken over de wetgeving, de naleving en de controle van de internationale handel in bedreigde dieren en planten. De **bescherming van gebieden** valt onder de Natuurbeschermingswet.

De Flora- en faunawet is in de plaats gekomen van onder meer de Jachtwet, de Vogelwet en een deel van de Natuurbeschermingswet. Een aantal bevoegdheden zijn gedecentraliseerd naar Gedeputeerde Staten, met name die voor de regels ter bestrijding van schade door dieren (faunaschade) en de jacht. De vergoeding van faunaschade aan de landbouw blijft echter centraal verlopen via het Faunafonds (de opvolger van het Jachtfonds). Het Faunafonds heeft op een aantal belangrijke momenten een sturende rol in de provinciale besluitvorming.

Beschermde soorten

Onder de Flora- en faunawet zijn als beschermde soort aangewezen:

- alle van nature in Nederland voorkomende soorten zoogdieren (m.u.v. zwarte rat, bruine rat en huismuis),
- alle van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten,
- alle van nature in Nederland voorkomende amfibieën- en reptielensoorten,
- alle van nature in Nederland voorkomende vissoorten (m.u.v. soorten in Visserijwet 1963);
- een aantal overige inheemse diersoorten aangewezen als beschermde soort.
- een aantal inheemse plantensoorten,
- Daarnaast is een aantal uitheemse dier- en plantensoorten als beschermde soort aangewezen.

Doelstelling

De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. De Ff-wet erkent ook dieren die geen direct nut opleveren voor de mens van onvervangbare waarde zijn: erkenning van de intrinsieke waarde.

Ontheffing of vrijstelling

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden

afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van Gedeputeerde Staten.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is. De zorgplicht omvat de volgende bepalingen:

- Art 2, lid 1: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
- Art 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet bevat de volgend belangrijke verbodsbepalingen om er voor te zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten.

- Artikel 8: Het is verboden (beschermd) planten te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: Het is verboden (beschermd) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: Het is verboden (beschermd) dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van (beschermd) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: Het is verboden eieren van (beschermd) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
- Artikel 13: Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van (beschermd) dieren te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.
- Artikel 14, eerste lid: Het is verboden dieren of eieren van dieren in de vrije natuur uit te zetten.
- Artikel 14, tweede lid: Het is verboden planten behorende tot bij algemene maatregel van bestuur aangewezen soorten in de vrije natuur te planten of uit te zaaien.
- Beschermd leefomgeving

Beschermd leefomgeving

De Flora- en faunawet maakt het mogelijk een landschapselement of object aan te wijzen als beschermd leefomgeving. De provincie is hiervoor het bevoegd gezag. Deze mogelijkheid is in de wet opgenomen om locaties die van groot belang zijn voor het voortbestaan van een planten- of diersoort te beschermen. Hierbij valt te denken aan een fort of bunker waar vleermuizen overwinteren, een dassenburcht, een plek waar orchideeën groeien of een muur met daarop beschermde planten. De aanwijzing tot beschermd leefomgeving maakt het mogelijk bepaalde handelingen te verbieden of strenge voorwaarden te stellen aan de handelingen die op die bewuste plaats de kwaliteit kunnen aantasten.

TOELICHTING JACHT

Ten opzichte van de oude Jachtwet is de belangrijkste wijziging Ff-wet dat het aantal bejaagbare soorten ('wild') is teruggebracht tot zes: **wilde eend, houtduif, fazant, haas, konijn en patrijs**. Op patrijs zal de jacht niet worden geopend zolang de soort nog voorkomt op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten. Bij ministeriele regeling (de *jachtregeling*) is vastgesteld dat de jacht geopend is:

- voor wilde eend en konijn van 15 augustus t/m 31 januari
- voor haas en fazantenhen van 15 oktober t/m 31 december
- voor houtduif en fazantenhaan van 15 oktober t/m 31 januari

Door de introductie van de Ff-wet is het begrip 'jacht' alleen nog maar van toepassing op de bovengenoemde 6 soorten. De zogenaamde 'exoten' (geïntroduceerde en verwilderde soorten), waaronder nijlgans, boerengans en verwilderde huiskatten zijn echter onbeschermd, en kunnen in principe bejaagd worden. Hier gelden echter wel regels voor conform het onthefingen- of aanwijzingenbesluit (met name artikel 67).

Bovengenoemde soorten zijn de enige soorten die in een jachthuurovereenkomst opgenomen kunnen worden. Bij de afgifte van een Jachthuurovereenkomst kunnen soorten zoals ree, zwarte kraai, verwilderde kat etc. niet meer opgenomen worden omdat het geen wildsoorten betreft. Hiervoor dient de grondgebruiker toestemming te verlenen. Een aantal schadesoorten, welke vroeger onbeschermd of het gehele jaar bejaagbaar waren, is nu beschermd of niet meer het gehele jaar bejaagbaar. De minister verleent voor deze soorten een landelijk vrijstelling (art. 9 t/m 12), geregeld via artikel 65 (vrijstellingen).

Er gelden de volgende wettelijke regels t.a.v. de bejaagbare soorten wilde eend, houtduif, fazant, haas en konijn:

- de jacht wordt in beginsel niet geopend van 1 februari tot 15 augustus;
- in een aantal gevallen is jacht niet toegestaan, bijv. op zon- en feestdagen;
- Gedeputeerde Staten kan de jacht onder bijzondere weersomstandigheden sluiten.
- op het punt van de uitoefening van de jacht blijft de Minister van LNV bevoegd gezag;
- de bevoegdheid tot het sluiten van de jacht bij bijzondere weersomstandigheden komt op grond van artikel 46, lid 5 te liggen bij Gedeputeerde Staten.
- bij gebruik van het geweer moet een jachtveld altijd minimaal 40 ha omvatten, ook voor waterwild; in kleinere gebieden is de jacht niet toegestaan;
- voor het gebruik van een jachtvogel of eendenkooi is een valkeniers- resp. kooikersakte vereist
- lokganzen, lokinstrumenten, kastval en middelen geschikt tot delven en slaan zijn verboden.
- naast de wet bevat het *Jachtbesluit* de nodige nieuwe regels voor het uitoefenen van de jacht.

2.3 TOELICHTING BEHEERSTRATEGIEËN

In de door de Stichting beheerde terreinen kunnen vijf beheerstrategieën worden onderscheiden. De keuze voor een bepaalde beheerstrategie vormt de basis van het beheer en bepaalt tot op welk niveau er in de beheermaatregelen al of niet zal worden ingegrepen.

1. Beheerstrategie nagenoeg natuurlijk

Een strategie gericht op behoud, herstel en/of ontwikkeling van nagenoeg natuurlijke landschappen (>1000 ha), waarin ecologische processen door de natuur worden gestuurd.

Voorbeelden:

- Wateren en droogvallende platen van de Waddenzee.
- Noordzee

2. Beheerstrategie begeleid natuurlijk

Een strategie gericht op grootschalige processen op landschapsschaal (> 250 ha), waarbij de essentiële processen door de mens worden gestuurd (bijv. regulering waterpeil en begrazingsdruk).

Voorbeelden:

- Onbeheerde schorren van het Balgzand, met name 'de Slikhoek'.
- Grote aaneengesloten duin- en bosgebieden.

3 Beheerstrategie half natuurlijk landschap (gericht op half-natuurlijke successie)

Bij het 'half-natuurlijk landschap' is het beheer gericht op ecosystemen welke onder invloed staan van natuurlijke processen. De mens zal echter plaatselijk sturen en ingrijpen d.m.v. maaien, plaggen, begrazen en kappen. Bij een dergelijke strategie kunnen bos, half-open en open landschap naast elkaar bestaan. De ruimtelijke verdeling van deze terreintypen zal afhangen van het gekozen natuurdoel, in samenhang met de natuur- en landschapswaarden.

Deze beheerstrategie biedt ruimte voor kleinschalige bevordering van specifieke successtadië en de daarvan afhankelijke soorten. Centraal staat hier het landschapspatroon tot op ecotoopniveau (perceelniveau of vak- en afdelingenniveau).

Voorbeelden:

- Wad en schorren: gemaaide en begraasde schorren.
- Duingebied en strandwallen: duinvalleien en duinheiden in de kustduinen tussen Petten en Den Helder; kleinschalige bossen in het duingebied en op de strandwallen. Geplagde grijze duinen.
- Hogere zandgronden: heidegebieden.
- Veen en kleigebied: moerasbossen, struwelen en ruigten, overjarige rietlanden en natte verbindingzones.

4 Beheerstrategie Natuurrijk cultuurlandschap

Bij het 'natuurrijk cultuurlandschap' richt het beheer zich zeer specifiek op het behoud en het herstel van door de mens aangebrachte patronen in het landschap. Deze patronen kunnen zowel in cultuurhistorisch als biologisch opzicht een hoge waarde bezitten.

Net als bij de strategie 'half-natuurlijke successie', staat het landschapspatroon tot op ecotoopniveau (perceelniveau) hier centraal. Als vuistregel kan doorgaans worden aangenomen dat deze beheerstrategie van toepassing is op terreinen waarvan meer dan 25% van het oppervlak perceelsgewijs wordt beheerd. Binnen de provinciaal Ecologische Hoofdstructuur betreft het vooral de hoofdsystemen veenweidegebied, de graslanden buiten het veenweidegebied en de binnenduintrand. Ook landschapselementen vallen onder deze beheerstrategie.

Voorbeelden:

- Klei- en veengebied: weidevogelgraslanden, hooilanden, schraallanden, kruidenrijke graslanden, gemaaide rietlanden, moerasheiden.
- Cultuurobjecten en aardkundige objecten welke als grasland of bos worden beheerd, zoals forten, liniedijken, lunetten, landgoederen, stinsbos, eendenkooien en kerkepaden.
- Alle kleine landschapselementen zoals knotwilgen, geriefhoutbosjes, poelen, kleine rietzomen, houtwallen en hoogstamboomgaarden.

5 Beheerstrategie multifunctioneel

In deze eenheden is sprake van een compromis met andere functies, zoals een intensievere recreatie of agrarische productie. Binnen de randvoorwaarden die deze functies stellen wordt echter steeds naar een optimum aan natuur- en landschapswaarden gestreefd.

Voorbeelden:

- Agrarische produktiegraslanden en regulier verpachte graslanden.
- Recreatieterreinen.

4

TOELICHTING BEHEERMAATREGELEN TEN BEHOEVE VAN SOORTBEVORDERING

4.2 TOELICHTING VISSTANDBEHEER

Onder bepaalde omstandigheden kunnen vissoorten worden uitgezet in het kader van actief biologisch beheer van het watersysteem. Het betreft hier maatregelen ter bevordering van het uitzetten van snoek (roofvis kenmerkend voor helder water met waterplanten) en het verwijderen van bodemwoelende vissoorten (karper, brasem, snoekbaars, blei). Doelstelling hierbij is het verbeteren van het watermilieu, in het bijzonder gericht op duurzaam helder water (doorzicht > 40 cm) dat begroeid is met waterplanten en helofyten (oeverplaten als riet, lisdodde, heen en ruwe bies, waterplanten als kranswieren, groot nimkruid, etc.) en rijk is aan kenmerkende vissoorten (vet je, bittervoorn, ruisvoorn, zeelt, snoek).

BELEIDSUITGANGSPUNT VISSTANDBEHEER

- **Maatregelen ter verbetering van de visstand** dienen zich te richten op visstandtypen waarin bedreigde of bijzondere vissoorten in voorkomen: snoek, zeelt, ruisvoorn, bittervoorn, vet je, rivierdonderpad, fint, meerval, kleine en grote modderkruiper (vooral de OVB-visstandtypen Snoek-Blankvoorn en Snoek-Ruisvoorn).

Soortbevorderende maatregelen die kunnen worden toegestaan, zijn o.a.: het aanleggen van visoverwinteringsplekken (diepte 1,35-1,50 m), het creëren van ondiepe vispaaiplaatsen en het aanleggen van natte oeverranden met een waterdiepte van 20-40 cm waar in een helofyten-ontwikkeling kan plaatsvinden. Het natuurdoel moet bij deze maatregelen echter duidelijk omschreven zijn; ook dient er een inventarisatie van de visstand aan ten grondslag leggen.

- Er worden **geen** maatregelen uitgevoerd of toegestaan die permanent schade toebrengen aan beschermde vissoorten, in het bijzonder soorten van de EU-Habitatrichtlijn (kleine en grote modderkruiper, bittervoorn, rivierdonderpad, elft, rivierprik, fint).
- **Actief biologisch beheer** kan alleen plaatsvinden in het kader van een visstandbeheerplan en/of een integraal herstelplan gericht op de verbetering van zowel de visstand als het watermilieu. Dit beheer geschiedt in overleg met de visrechthebbenden. Voorts dient het beheer vergezeld te gaan van aanvullende maatregelen om een duurzaam herstel van het watermilieu te garanderen. Deze maatregelen kunnen omvatten: het verwijderen van de geëutrofiëerde baggerlaag, het isoleren van wateren door dammen of waterschotten, het aanleggen van vispaaiplaatsen en overwinteringsplekken en het plaggen van perceelranden ten bate van helofytenontwikkeling.
- Bij het uitzetten van glasaal (aal is een Rode Lijst-soort) dient eerst bekeken te worden of dit in het belang is voor de natuur. Indien er uitsluitend of in hoge mate een oogstbelang is (beroepsvisserij), dan kan het uitzetten van glasaal niet als een soortbevorderende maatregel worden gezien. In dat geval zal het uitzetten niet worden ondersteund. Indien er een natuurbelang aanwezig is, dan kan het uitzetten van glasaal onder voorwaarden worden toegestaan. De uitzetting gebeurt dan in het kader van een wederzijds goedgekeurd visstandbeheerplan of in het kader van een natuurherstelplan met duidelijk omschreven natuurdoelen.
- Het uitzetten van **snoekbaars, karpers (incl. graskarper)** en **andere bodemwoelende vissoorten** behoort niet tot de soortbevorderende maatregelen. Deze maatregelen horen niet thuis in terreinen met hoofdfunctie natuur of in Habitatrichtlijngebieden waar het

waterecosysteem een onderdeel van de aanwijzing vormt. Ook bemesting van het water ter bevordering van deze soorten wordt niet toegestaan.

- **Eisen visstandbeheerplan**

In het visstandbeheerplan, dat zowel de sportvisserij als de beroepsvisserij dient te schrijven, worden naast het te bevissen water ook de natuurdoelen en de daarvoor eventueel te plegen maatregelen genoemd. Dit gebeurt in termen van vissoorten en de OVB-visstandtypen.

Voorbeeld laagveenwateren: in laagveengebieden wordt gestreefd naar de ontwikkeling van visgemeenschappen welke baat hebben bij een grotere mate van doorzicht van het water en een toename van het aantal waterplanten. Visgemeenschappen welke worden getypeerd als 'blankvoorn-snoek type', 'snoek-ruisvoorn type' of 'snoek-zeelt type' zijn voor het natuurbeheer hoogwaardige levensgemeenschappen. Bij het realiseren van dit soort visstandtypen is naast een doorzicht van minimaal 0.1 m en optimaal > 1 m, ook de waterplanten en/ of helofytenbedekking belangrijk (minimaal 20%, optimaal 60% of meer).

4.3 Toelichting voor het plaatsen van kunstmatige nestgelegenheden voor vogels en vleermuizen in terreinen van Landschap Noord-Holland.

Nestkasten voor wetenschappelijk onderzoek

Het gebruik van nestkasten maakt onderzoek naar holenbroedende vogels of overzomerende vleermuizen relatief eenvoudig. Er hoeft weinig tijd te worden besteed aan het zoeken van nesten of vleermuisverblijven. Ook de controle is een stuk eenvoudiger dan bij natuurlijke holten. In het belang van een wetenschappelijk onderzoek is het plaatsen van een nestkast voor vogels of vleermuizen daarom toegestaan. Echter, voordat er medewerking wordt verleend, dient aan de volgende voorwaarden voldaan te worden:

- Nut en noodzaak van het onderzoek wordt schriftelijk gedocumenteerd, inclusief de doelstelling, methode van onderzoek en de frequentie van de verslaglegging. Ook dient de onderzoeker aan te geven dat het onderzoek niet op een andere plek dan in een natuurgebied kan plaatsvinden.
- De opgedane kennis dient direct of indirect ten goede kan komen aan natuur- of soortbescherming.
- Er wordt regelmatig gerapporteerd.
- Het ophangen is in principe tijdelijk; er wordt afgesproken wanneer het onderzoek in principe wordt beëindigd. Langlopende onderzoeken, welke nuttige informatie en publicaties hebben opgeleverd of opleveren, dienen zoveel mogelijk gecontinueerd te worden.

Nestkasten ter vervanging van holle bomen

In jonge bossen kan het plaatsen van nestkasten zeer effectief zijn vanwege het ontbreken van boomholten. Hierbij wordt echter voorbijgegaan aan de natuurlijke ontwikkeling van het bos. In een jong bos zijn juist vooral vogelsoorten aanwezig die broeden in de struiklaag. Holenbroeders komen pas in een later stadium van de bosontwikkeling. Het beleid is daarom dat er voor holenbroeders geen nestkasten worden aangelegd, tenzij de soort wordt bedreigd.

Vleermuizen hebben baat bij het plaatsen van een nestkast. Het is echter onduidelijk of de dieren zich vestigen uit comfort of door een gebrek aan holle bomen. Over het algemeen kan gesteld worden dat het ophangen van een vleermuiskast in principe alleen voor onderzoeksdoeleinden van belang is. Er wordt een terughoudend beleid gevoerd om vleermuiskasten op te hangen als soortbevorderende maatregel. Uitgangspunt is dat de kasten regelmatig worden gecontroleerd (inclusief verslag) en onderhouden.

Nestvlotjes voor Zwarte stern

Bij gebrek aan jonge verlanding in het water (Krabbenscheer, Ruwe bies) of natte, slikkige oevers met oeverbegroeiing, is het uitzetten van nestvlotjes voor Zwarte stern een goede soortbevorderende maatregel. De vlotjes dienen maximaal zo'n 50 x 50 cm groot te zijn, waarbij de rand – of openingen in de rand - van het vlotje niet meer dan 0.5 cm boven de waterlijn uitsteekt. Vermijdt dat het vlotje tijdens het broedseizoen zinkt.

In veenweidegebieden zijn sloten met een minimale breedte van 4-5 m het geschiktst; het water in de omgeving dient veel kleine vis te bevatten en is helder, de oever bezit zeer flauwe kanten. In de sloot komt bij voorkeur een drijvende waterplantenvegetatie voor en/of een goed ontwikkelde oeverzone riet, lisdodde, biezen of pitrus. Oevers en aangrenzende graslanden worden tijdens de broedperiode niet gemaaid om verstoring te voorkomen (periode juni-juli); indien het grasland toch gemaaid moet worden, dan een vluchtstrook van 2m langs de slootkant niet meemaaien. De vlotjes worden meer dan 1.5-2 m uit de kant geplaatst om grondpredatoren te ontmoedigen; per sloot worden 5-20 vlotjes neergelegd, afhankelijk van de lokale koloniegrootte. De vlotjes hebben een onderlinge afstand van minimaal 5m en worden uitgezet in de periode 25 april - 5 mei (anders te laat). In een gebied van 100 ha worden bij voorkeur op 2 lokaties de vlotjes uitzetten (risicospreiding). Rust is een belangrijke voorwaarde voor het al of niet plaatsen van de vlotjes. In sloten waarlangs een vaar- of kanoroute loopt of waarin regelmatig recreanten passeren, worden geen nestvlotjes aangelegd.

Schelpenbanken en nestvlotjes voor Visdiefjes

Het aanleggen van schelpenoevers wordt regelmatig beproefd om broedgelegenheid te creëren voor visdiefjes. Aanvankelijk leidt deze aanleg gewoonlijk tot broedresultaten, maar als de schelpenbank niet jaarlijks wordt onderhouden groeit deze zeer snel dicht met distels, zuring en andere kruiden. Deze ontwikkeling vindt ook plaats als de schelpenbank wordt aangelegd langs de rand van een schor. Zonder jaarlijks onderhoud is daarom het aanbrengen van een schelpenbank voor visdiefjes een weinig zinvolle maatregel. Ook het plaatsen van nestvlotjes met schelpen leidt zeer snel tot verruiging, waardoor het vlotje ongeschikt wordt voor visdiefje. Als beleidsuitgangspunt zal daarom in de eigen terreinen terughoudend (“nee, tenzij”) worden omgegaan met het maken van nestgelegenheid voor visdiefje, in het bijzonder als deze nestgelegenheden uit gebiedsvreemd materiaal bestaan. In de veenweiden wordt afgezien van de aanleg van schelpenranden; een uitgestelde maaidatum (niet maaien vóór eind juli) , soms in combinatie met winterbegrazing (schapen), leidt hier doorgaans tot de beste resultaten.

4.5 Toelichting plaatsing bijenkasten in natuurgebieden van Landschap Noord-Holland

Bienkassen kunnen worden geplaatst:

- In uitgestrekte delen van grote heidevelden met een eenvormige, structuurarme heide. Deze plekken zijn namelijk voor wilde bijen niet bijzonder waardevol
- Gebieden waarin massaal bloeiende planten, bomen of struiken staan, vormen over het algemeen geschikte plaatsen om een bijenkast te plaatsen. Door het grote nectaraanbod wordt concurrentie hier voorkomen. Richtlijn hierbij is vier bijenvolken per 100ha. Dit aantal kan naar beneden worden bijgesteld als in de directe omgeving van het gebied al bijenkasten aanwezig zijn.
- In natuurgebieden zonder massaal bloeiende planten is maximaal 2 à 3 bijenvolken per 100 ha een bruikbare norm, echter alleen als in deze gebieden niet interessant zijn voor wilde bijen of bedreigde vlindersoorten die voor hun voortbestaan sterk afhankelijk zijn van nectarplanten (bijv. Zilveren maan, Kommavlinder).

Bienkassen worden niet geplaatst:

- In kleine terreinen die geïsoleerd liggen temidden van grote ‘cultuursteppen’ (bijvoorbeeld maisakkers). Dergelijke terreinen zijn vaak het enige toevluchtsoord voor wilde bijen en kunnen als ‘stepping stones’ tussen andere gebieden dienen.
- Langs geïsoleerde wilgen; wilgen zijn in het voorjaar erg belangrijk omdat voor wilde bijen vaak de enige voedselbron vormen.
- In of nabij terreindelen waar weinig nectarplanten voor bijzondere vlinders of bijensoorten aanwezig zijn.

6

TOELICHTING SOORTBEPERKENDE MAATREGELEN

6.7 TOELICHTING MAATREGELEN TER BEPERKING VAN EEN POPULATIE

▪ **Biotoopbeheer**

Op indirecte wijze kan de populatiedichtheid van een soort worden beïnvloed door maatregelen uit te voeren die zijn gericht op het biotoop van die soort. Als bijvoorbeeld door een lagere roofvogelstand, of door een groot voedselaanbod, lokaal het aantal kraaien en eksters buiten proporties is toegenomen, kan dit leiden tot een onaanvaardbare predatiedruk op legfels van weidevogels.

In een bepaalde situatie kan door het verwijderen van bomen of bosschages aan kraaien en eksters broedgelegenheid worden ontnomen. Door deze beïnvloeding van het biotoop wordt het aantal verblijvende predatoren gereduceerd en blijft de populatie hiermee zonder verder ingrijpen binnen aanvaardbare grenzen.

Een andere benaderingswijze is het bevorderen van het voorkomen van bepaalde soorten door het nemen van maatregelen ten gunste van het biotoop van deze soorten. Als voorbeeld van dergelijke maatregelen kan worden genoemd het zorgen voor voedselrijke graslanden voor smienten.

▪ **Afrasteren**

In een aantal gevallen is het mogelijk om een probleemsoort d.m.v. een afrastering buiten (of juist binnen) het gebied te houden. In kleine graslandgebieden waar predatie van vos de weidevogelpopulatie sterk onder druk zet, kan gekozen worden voor een elektrisch raster. In grote terreinen is deze maatregel (momenteel) praktisch onuitvoerbaar.

▪ **Verjagen**

Verjagen kan zinvol zijn, als het soorten betreft die niet het gehele jaar door onderdeel vormen van het ecosysteem en in grote aantallen verstoring of schade teweeg brengen.

Verjagen kan op verschillende manieren worden bewerkstelligd. Er zijn visuele middelen zoals vogelverschrikkers en akoestische middelen, waaronder het nabootsen van de alarmkreet. Ook kan afschrikking worden bereikt door het gebruik van geurstoffen.

Uitgangspunt is dat de wijze waarop het verjagen plaatsvindt, geen schade van enige betekenis meebrengt voor andere onderdelen van het ecosysteem. Als in een niet gewenste situatie het verjagen van dieren perspectieven lijkt te bieden, zal naar de meest geschikte methode worden gezocht.

▪ **Wegvangen**

Bij deze methode dient een onderscheid gemaakt te worden tussen enerzijds wegvangen en doden (b.v. bij kraaien) en anderzijds wegvangen en elders uitzetten van dieren. De toepasbaarheid van deze methode hangt sterk af van de praktische mogelijkheden en moeilijkheden ervan. Als wordt beoogd de gevangen dieren niet te doden, is deze methode alleen zinvol als voor de weggevangen dieren elders een passende leefruimte kan worden geboden en ze niet zelfstandig kunnen terugkeren.

Met name in eendenkooien kan het werken met vangkooien en kastvallen worden toegepast, zodat de rust er niet onnodig verstoord hoeft te worden.

▪ **Legselverstoring**

Legselverstoring, als methode ter beperking van een populatie, kan in bepaalde gevallen wenselijk worden geacht, bijv. in kolonies verwilderde ganzen. Maatregelen, gericht op het legsel, zijn dan het schudden van de eieren en het gedeeltelijk of geheel wegnemen van

het legsel. Uit onderzoek is bekend dat legselverstoring niet effectief is en dat in bepaalde gevallen beter kan worden overgegaan tot afschot. Ook kunnen koloniebroeders na verstoring uitzwermen over een veel groter gebied, waardoor ze moeilijker te reguleren zijn. Het provinciaal beleid staat op dit moment geen legselverstoring via een goedgekeurde ontheffing toe. Eventuele individuele ontheffingsaanvragen berusten op dit moment op uitzonderingsgevallen en moeten goed onderbouwd worden voor een aanvraag.

▪ **Afschot**

Tot afschot kan slechts worden overgegaan als andere middelen ter vermindering van aantallen falen, ontoereikend zijn of niet kunnen worden toegepast. Aantalvermindering door afschot dient in overeenstemming met de wetgeving te geschieden en gemotiveerd te worden door doelstellingen aangegeven in het beheerplan. Binnen de beleidskaders van de Flora- en faunawet zal voor afschot een ontheffing aangevraagd worden.

7

TOELICHTING SOORTBEPERKENDE MAATREGELEN T.A.V. BEPAALDE DIERSOORTEN

7.1 TOELICHTING INLEIDING

Overzicht van vrijstellingen en ontheffingen flora- en faunawet, zoals geregeld door provincie Noord-Holland

- NB: bij dit onderdeel treden regelmatig wijzigingen op, de tekst is daarom niet altijd up-to-date. Ook worden bepaalde lijsten (vrijstelling art. 65) regelmatig bijgesteld. Dit hoofdstuk zal naar verwachting daarom regelmatig worden bijgesteld.
- Voor een beknopt overzicht van de Flora- en faunawet, zie de toelichting hoofdstuk 2.

Teksten zijn ontleend aan bijgestelde provinciale nota: "Beleidsnotitie Flora- en Faunawet", 27 augustus 2002, herzien 23 juni 2006, herzien 19 september 2006

Nieuw beleid uitvoering Flora- en faunawet

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland hebben nieuw beleid vastgesteld voor het verlenen van afschotontheffingen om zo landbouwschade te voorkomen. De beleidsnotitie Flora- en faunawet 2002 is aangepast op grond van de uitspraak van de rechtbank Haarlem (13 februari 2006), waardoor alle ontheffingen van de Faunabeheereenheid werden geschorst. De gebreken die de rechter constateerde zijn gerepareerd. Er is in het aangepaste beleid meer aandacht voor controle op preventieve maatregelen en gebieden waar daadwerkelijk schade is geconstateerd.

Landbouwschade

Er is sprake van 'belangrijke schade' aan landbouwgewassen vanaf € 250,- per schadegeval. Dit bedrag is in september 2006 door de provincie vastgesteld. Voor bepaalde schadesituaties mag vooraf worden ingegrepen om belangrijke schade te voorkomen. Dit geldt voor de combinaties van schadelijke diersoorten en gewassen in gebieden die worden aangegeven op de 'schadekaarten' van het Faunafonds (worden jaarlijks herzien). Deze kaarten bevatten zgn. postcodegebieden waarin zich de afgelopen jaren schadegevallen hebben voorgedaan van meer dan € 250,- per schadegeval.

Schade aan natuurdoelen

Schade aan natuurdoelen door diersoorten valt binnen de Flora- en faunawet uitsluitend onder het ontheffingenbeleid (art. 68 en 75). Juridisch spreekt men dan van schade aan flora en fauna. Ontheffing is alleen mogelijk via art. 68 en/of art. 75. Dit onderscheid is belangrijk. Het kan zijn dat een schadesoort ook op de landelijke vrijstellingslijst staat, maar deze lijst betreft uitsluitend schade aan de landbouw, bossen of wateren.

Op de volgende pagina is een overzicht te vinden van diersoorten die op de landelijke en/of provinciale lijsten voorkomen. Voor deze soorten kunnen – onder bepaalde situaties en voorwaarden – vrijstellingen en of ontheffingen gelden t.a.v. de bescherming.

Overzicht onthef- fingen en vrijstell.	Wildsoort	Landelijke vrijstelling	Provinciale Vrijstelling	Aanwijzing	Ontheffing	FBP vereist	Beschermd
haas	ja	3	+		+	-	ja
konijn	ja	2	+	+P	nvt	nvt	ja
vos		2	+)*		+	-	ja
mol		16e	+		nvt	nvt	ja
das					-	- 5)	ja
verwilderde kat				+P	nvt		nee
verwilderde nerts				+	nvt		nee
marterhond				+	nvt		nee
muntjak				+	nvt		nee
ree				+P	+	- 5)	ja
damhert				+P	+	-	ja
edelhert				+	nvt		ja
rosse stekelstaart				+	nvt		nee
Sib. grondeekhoorn				+	nvt		nee
veldmuis		16e	nee		nvt	-	ja
bosmuis		16e	nee		nvt	-	ja
huisspitsmuis		16e	nee		nvt	-	ja
beverrat				+P	nvt		nee
muskusrat				+P	nvt		nee
woelrat			+	+P	nvt		ja
wild zwijn				+	nvt		ja
patrijs	ja (JG)	JG	JG		-	+	ja
fazant	ja	3	+		+	-	ja
houdduif	ja	2			nvt	+	ja
zwarte kraai		2			nvt	+	ja
roek		3	nee				ja
kauw		2			+	+	ja
ekster		3	+		+	+	ja
meerkoet		3	+		+	+	ja
spreeuw			+ D		+	-	ja
huismus		3	+		+	-	ja
ringmus		3	nee				ja
holenduif		3	+		+	-	ja
verwilderde duif				+P	nvt	-	nee
zilvermeeuw					+	-	ja
kokmeeuw					+	+	ja
boerengans				+P	nvt	-	nee
grauwe gans		3	+	+P	+ Z	+	ja
brandgans		3	+		+ Z	+	ja
kolgans			+		+ Z	+	ja
canadese gans		2		+P	nvt	nvt	ja
kleine rietgans		3	nee				ja
rietgans		3	+		-	nvt	ja
rotgans			+		-	nvt	ja
nijlgans				+P	nvt	-	nee
smient			+		-	nvt	ja
wilde eend	ja	3	+ D		+	+	ja
knobbelzwaan			+	+P	+	-	ja
wilde zwaan					-	nvt	ja

JG = jacht gesloten (bij patrijs), + Z = ontheffing alleen voor overzomerende ganzen mogelijk
+P = behalve in de landelijke aanwijzing, ook genoemd in de provinciale aanwijzing
+D = voor doden op fruitbomen (spreeuw) resp. ter voorkoming van belangrijke schade aan graan (wilde eend)
+)* = bij vos geldt: alleen bestrijding tussen zonsopkomst en zonsondergang
2,3,16e = als bedoeld in reso. art. 2, 3 of 16e van het besluit beheer en schadebestrijding dieren

Schadebestrijding

Ten behoeve van de schadebestrijding kan Gedeputeerde Staten toestemming verlenen om af te wijken van de wettelijke beschermingsregels. Het gaat hierbij vooral om afwijkingen van de artikelen 9 t/m 12, die het verstoren en doden van dieren verbieden, incl. holen, nesten en eieren. In geval van schade geldt voor al deze soorten het 'nee, tenzij-principe'; voorwaarden voor ingrijpen zijn:

- belangrijke veelvuldige schade aan gewassen, vee, bossen, etc.
- volksgezondheid en openbare veiligheid,
- veiligheid luchtverkeer,
- schade aan flora- en fauna,
- geen andere oplossingen mogelijk.

Controle op preventie

Ontheffingen voor het doden (en nemen van andere maatregelen) van o.a. knobbelzwanen, hazen, wilde eenden, konijnen, eksters, overzomerende grauwe ganzen en vossen worden afgegeven als er geen andere bevredigende, preventieve oplossingen mogelijk zijn zoals verstoring, draden spannen, rasters, knalapparaten, vogelafweerpistool. Hierop zal zowel de provincie als de Faunabeheereenheid meer op controleren. Uitgangspunt is voor de provincie dat terughoudend dient te worden omgegaan met het afschieten. Alleen als het niet anders kan zal tot dat middel mogen worden overgegaan. Preventie moet voorop staan.

Schaderegistratie

De Faunabeheereenheid mag de ontheffing alleen 'doormachtigen' aan grondgebruikers en jagers in postcode-gebieden, waar al schademeldingen geregistreerd zijn en waarvoor in het verleden door het Faunafonds al tegemoetkomingen zijn uitgekeerd.

Schadebestrijding, verjaging en afschot van dieren valt binnen een aantal artikelen, de belangrijkste zijn:

- artikel 65: Vrijstellingen
- artikel 67: Aanwijzingen
- artikel 68: Ontheffingen

VRIJSTELLINGEN (art. 65)

Voor bepaalde diersoorten kan op grond van artikel 65 vrijstelling verleend worden van artikel 9 t/m 12 van de Ff-wet. Dit omdat ze veelvuldig belangrijke schade veroorzaken aan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij of wateren. Deze soorten zijn aangewezen in het Besluit beheer en schadebestrijding dieren. Dit besluit onderscheidt landelijke en provinciale schadesoorten. Vrijstellingen gelden *alleen* voor het bestrijden van *financiële schade* aan landbouw, bossen en wateren. Schade aan flora en fauna, zoals schade aan natuurdoelen nagestreefd in beheerplannen, valt hier dus niet onder.

Landelijke schadesoorten

Voor de landelijke schadesoorten verleent de minister van LNV vrijstelling: deze geldt voor **bosmuis, veldmuis, mol, vos, konijn, Canadese gans, houtduif, kauw** en **zwarte kraai**. Er wordt geen provinciale vrijstelling verleend voor de volgende landelijk vrijgestelde soorten: **bosmuis, veldmuis, kleine rietgans, ringmus** en **roek**. Deze soorten veroorzaken in Noord-Holland nauwelijks schade; voor muizen is opzettelijk verontrusten bovendien niet effectief.

Provinciale schadesoorten

Er is een *provinciale* vrijstellingsverordening in werking die vrijstelling geeft om de 16 meest voorkomende schadesoorten in de landbouw te verontrusten of te doden, te weten: **haas, zwarte kraai, kauw, ekster, spreeuw, huismus, holenduif, knobbelzwaan, wilde eend, smient, meerkoet, brandgans, grauwe gans, rietgans, kolgans, rotgans**. Voor spreeuw, kraai en kauw geldt dat spreeuw bestreden kan worden ter voorkoming van schade aan fruitbomen van 1 juli tot 1 november; en kraai en kauw het gehele jaar bestreden kunnen worden ter voorkoming van schade aan vollegrondsgroenten en bollen.

- *Extra toelichting provinciaal beleid sept 2006*: voor de **ekster** zijn geen schadegebieden bekend: de ontheffing wordt ingetrokken (sept 2006). **Vos**: er wordt voorlopig geen ontheffing verleent voor vossenafschot tussen zonsondergang en zonsopkomst. Recent onderzoek geeft aan dat de vos veel minder grote rol speelt bij de roof van weidevogels. **Overzomerende ganzen** en **knobbelzwanen**: het vernietigen van nesten en eieren als de populatiebeperkende maatregel is niet effectief en daarom niet meer aan de orde.

AANWIJZINGEN (art. 67)

De provincie kan op grond van art. 67 personen of categorieën van personen aanwijzen om de stand te beperken van bepaalde, meest onbeschermde diersoorten, om daarmee schade te voorkomen aan de landbouw, de flora en fauna, de veiligheid van het vliegverkeer of de openbare veiligheid of de volksgezondheid. Zo'n aanwijzing is alleen mogelijk voor soorten die worden genoemd in de *Regeling beheer en schadebestrijding dieren*. Het instrument van de aanwijzing is bedoeld voor de volgende situaties: (1) als ingrijpen in de populatie van een soort volgens de provincie noodzakelijk is en het daartoe gewenst is dat de uitvoerders toegang tot elk terrein hebben; (2) voor het doden van onbeschermde dieren met het geweer, dit om het gebruik van vuurwapens wettelijk te kunnen controleren. Met de aanwijzing kan tevens geregeld worden dat de aangewezen personen toegang hebben tot bepaalde gronden, zonder dat de grondgebruiker daarvoor toestemming heeft verleend.

De meest voorkomende aanwijzing is in Noord-Holland de aanwijzing van jachthouders (de wildbeheereenheden) voor het doden van *onbeschermde* diersoorten: **nijlgans, gedomesticeerde grauwe gans, verwilderde duif, verwilderde kat, muskusrat** en **beverrat**. Voor het gebruik van een vangkooi voor het vangen van verwilderde katten en verwilderde duiven binnen de bebouwde kom geldt een landelijke vrijstelling. Bestrijding van muskusratten en beverratten gebeurt door muskusrattenvangers. De art. 67 regeling bevat ook enkele beschermde soorten, te weten **Canadese gans, ree, damhert, konijn, grauwe gans** en **knobbelzwaan**.

ONTHEFFINGEN (art. 68)

Ontheffingen kunnen door de provincie worden verleend als bepaalde maatschappelijke belangen in het geding zijn. De belangrijkste zijn: het voorkomen van belangrijke schade aan de landbouw, schade aan flora en fauna (**natuurdoelstellingen**), het belang van de openbare veiligheid of de volksgezondheid en de veiligheid van het vliegverkeer. Ook in enkele specifieke andere situaties is ontheffingverlening mogelijk, namelijk: bij schade door vossen of konijnen aan sportvelden of industrieterreinen, bij schade door steenmarters aan gebouwen, bij schade aan sierpluimvee door vossen en bij het voorkomen van onnodig lijden door zieke of gebrekkige reeën of damherten.

Ontheffingen ter voorkoming van landbouwschade of schade aan flora en fauna worden in de regel verleend aan een door de provincie erkende Faunabeheereenheid (FBE) op basis van een door de provincie goedgekeurd Faunabeheerplan (FBP). Omdat de FBE in Noord-Holland nog opgericht moet worden geldt tot 1 april 2003 een overgangsbeleid, waarbij er zonder FBE een ontheffing kan worden aangevraagd door de jachthouder of Wildbeheereenheid.

Een ontheffing voor het voorkomen van landbouwschade wordt niet zomaar verleend. Eerst moet een aantal preventieve maatregelen zijn toegepast en in de aanvraag aan de hand van schadecijfers aannemelijk zijn gemaakt dat belangrijke landbouwschade dreigt. Wanneer de provincie al beschikt over de benodigde informatie, afkomstig van het jachtfonds/ faunafonds (zie contact), behoeft dit niet te worden aangetoond. Ook voor de overige ontheffingen geldt dat eerst preventieve maatregelen moeten zijn toegepast om gevaar of schade te voorkomen. Bovendien moet deugdelijk zijn gemotiveerd dat een van de genoemde maatschappelijke belangen daadwerkelijk in het geding is. Hierbij wordt (1) aangetoond dat het belang geschaad wordt of dreigt te worden, (2) dat er geen andere bevredigende oplossing is, en (3) dat er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de

soort. Bij het Landschap Noord-Holland worden de genoemde handelingen gezien als soort-beperkende maatregelen. Criteria hiervoor worden beschreven in hoofdstuk 5 en 6.

Natuurherstelprojecten

Indien er sprake is van verstoring door werkzaamheden, bijvoorbeeld in het kader van een natuurherstelproject, dan dient er eveneens ontheffing gevraagd te worden.

Het algemeen beleid van de provincie t.a.v. ontheffingen:

Algemeen

- Er wordt geen ontheffing verleend voor het zoeken of rapen van kievitseieren.
- Er wordt in beginsel geen ontheffing verleend voor das, kleine of wilde zwaan of een rode lijst soort, omdat voor deze soorten een reële kans bestaat op afbreuk aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.
- De bewijslast voor het aantonen dat er schade is, en er geen andere bevredigende alternatieven zijn, ligt in beginsel bij de aanvrager.
- Afhankelijk van de situatie is een cijfermatige onderbouwing dan wel een deugdelijk motivering vereist. Voor een ontheffing voor het opzettelijk verontrusten van soorten is meestal geen nadere onderbouwing met gegevens nodig.
- Ontheffingen op grond van een FBP worden in de regel voor 5 jaar verleend.

Ter voorkoming van belangrijke schade aan de landbouw

- Onder 'belangrijke schade' wordt verstaan: minimaal € 250 per schadegeval.
- Ontheffingverlening worden uitsluitend verleend op grond van een goedgekeurd FBP. Voor de volgende soorten bestaat een door de provincie goedgekeurd FBP: **meerkoet, knobbelzwaan, wilde eend, overzomerende (grauwe, kol-, brand-) gans, haas, fazant en ekster.**
- Geen ontheffing wordt verleend voor das, kleine en wilde zwaan, ganzen (voor zover wintergasten met uitzondering van grauwe gans en kolgans), roofvogels, uilen, Rode Lijstsoorten en kolonies van roeken, aalscholvers of blauwe reigers. Dit omdat de financiële bijdrage door het Faunafonds (schadevergoeding) of vanuit Programma Beheer (beheervergoeding) als bevredigend alternatief wordt beschouwd. Een cijfermatige onderbouwing van (dreigende) belangrijke schade is vereist. Ontheffing wordt ook verleend als het Faunafonds op grond van zijn expertise verwacht dat belangrijke schade zal optreden.
- De ontheffingen worden opgeschort bij zeer streng winters weer.

Ter voorkoming van schade aan flora en fauna

- Ontheffingen ter voorkoming van predatie of ter voorkoming van voedselstress bij ree en damhart worden uitsluitend verleend aan de FBE op grond van een goedgekeurd FBP.
- De ontheffingen worden opgeschort bij zeer streng winters weer.

Provinciaal beleid Beschermd leefomgeving

Dit instrument zal pas worden ingezet als andere instrumenten niet (tijdig) het behoud van belangrijke populaties van soorten kunnen garanderen (vangnet). Zodra daarvoor indicaties zijn, zal onderzocht worden of het nodig is tot aanwijzing over te gaan. Dit geldt vooral voor gebieden buiten de Provinciaal ecologische Hoofdstructuur.

Mogelijke toepassingen van het instrument 'beschermd leefomgeving'

- Vleermuisverblijfplaatsen: het behoud van zomer- en winterverblijfplaatsen van de 6 soorten, die volgens de Habitatrichtlijn strikt beschermd dienen te worden: Rosse vleermuis, baardvleermuis, franjestaart, grootoorvleermuis, meervleermuis, ruige dwergvleermuis.
- Huiswaluw- en gierwaluwkolonies: nieuw aangebrachte gierwaluw dakpannen kunnen het verlies van oude broedgelegenheden niet altijd voldoende compenseren. Deze laatste dienen daarom bij renovatie en restauratie beschermd te worden.
- Broedkolonies visdiefje en roek: bescherming van de onbegroeide terreinen of van bomen.

- Verblijfplaatsen ringslang: bescherming van de resterende verblijfplaatsen langs de dijken van Gooimeer en IJmeer (o.m. op industrieterreinen).
- Paaiplaatsen meerval: deze soort komt alleen in de Westeinderplas en de Ringvaart Haarlemmermeer voor. De paaiplaatsen behoeven vooral bescherming tegen de recreatie.
- Verblijfplaatsen noordse woelmuis: bescherming van oeverzones in Waterland en op Texel

Beknopt overzicht van de wettelijke mogelijkheden voor het verlenen van vrijstellingen of ontheffingen, zoals vastgesteld door het Rijk of Gedeputeerde Staten.

wetsartikel	Verlening kan plaatsvinden in het belang van	Verlening mogelijk aan	door
Art 60 ontheffing	Zoeken/ rapen kievitseieren (niet in NH!)	samenwerkingsverband Weidevogelbeschermers	GS
Art 65 vrijstelling	Voorkomen landbouwschade (voor landelijke schadesoorten)	grondgebruiker	Minister LNV
Art 65 vrijstelling	Voorkomen landbouwschade (voor provinciale schadesoorten)	grondgebruiker	GS
Art 68 ontheffing	<ul style="list-style-type: none"> - volksgezondheid en openbare veiligheid - veiligheid luchtverkeer - voorkomen landbouwschade - flora en fauna - niet bedrijfsmatig gehouden vee (voor vos) - onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren - sportvelden of industrieterreinen (voor vos, konijn) 	FBE	GS
Art 75 vrijstelling	<ul style="list-style-type: none"> - Onderzoek/onderwijs (voor groene en bruine kikker tot aan metamorfose) - Bescherming tegen het verkeer (voor kikkers, padden, salamanders) - Opvang en verzorging van zieke dieren - Onderhoud van wateren, waterkanten, oevers en grasland ter bescherming van flora en fauna - Nestbescherming (voor weidevogels) 	Niet benoemd	Minister LNV
Art 75 ontheffing	<ul style="list-style-type: none"> - Herintroductie/ repopulatie - Eendenkooien in gebieden waarin de jacht niet wordt geopend (10.000 wilde eenden) - Begraafplaatsen (zoogdieren) - Dwingende redenen van groot openbaar belang (geld niet voor vogels!) 	Niet benoemd	Minister LNV

NB.: Bij onduidelijkheden wordt geadviseerd om advies te vragen bij de handhavers van de provincie of een beleidsmedwerker van de Stichting

7.6 TOELICHTING ORGANISATIE JACHT EN FAUNABEHEER

7.6.3 Toestemmingen

Toestemming van de jachthouder (artikel 36.2):

Om jaarlijks bij de politie een jachtakte te krijgen moeten jachtaktehouders kunnen aantonen dat zij in een bepaald terrein het genot van de jacht hebben. Dat geldt ook voor medewerkers van de Stichting. Ieder jaar krijgen medewerkers met een jachtakte voor het natuurgebied waar zij werkzaam zijn een zogenaamde artikel 36.2 vergunning (de oude 7.1.B, nu Toestemming van de jachthouder).

Bepalingen:

- geldt alleen voor **personeel** van Landschap Noord-Holland
- is geldig voor de periode van één jaar
- er worden geen beperkingen in de overeenkomst opgenomen
- indien er verschillende typen geweren voor het afschot nodig zijn, dan worden de diersoorten genoemd.
- de akte wordt ondertekend door de directeur.

Toestemming van de jachthouder (artikel 36.2), met toestemming politie

In diverse natuurgebieden van Landschap Noord-Holland wordt het beheer en schadebestrijding in goed overleg uitgevoerd met plaatselijke WBE's (wildbeheereenheden) of jagers. Indien zij een eigen jachtveld van 40 ha hebben, kunnen zij op basis daarvan een jachtakte bij de politie krijgen. Voor de uitvoering is dan uitsluitend een Grondgebruikersverklaring nodig van Landschap Noord-Holland.

In een aantal gevallen gebruiken de jagers nog uitsluitend het geweer voor beheer en schadebestrijding in eigendommen van de Stichting. Voor deze gevallen is bovenstaande jachthuurovereenkomst bedoeld. Om misbruik en misverstanden te voorkomen wordt echter duidelijk vermeld dat zij wel het genot van de jacht krijgen, maar uitsluitend als nuloptie. In dat geval dient altijd in een bijgevoegde Toestemming van de grondgebruiker, de betreffende diersoorten genoemd te worden waarvoor de Stichting toestemming geeft.

Bepalingen:

- geldt alleen voor **faunabeheerders niet in dienst** van de Stichting
- de jager heeft **geen** eigen jachtveld van 40 ha buiten de eigendommen van de Stichting
- de Toestemming geldt voor de periode van één jaar
- er wordt uitsluitend een nuloptie afgegeven.
- combinatie noodzakelijk met Grondgebruikersverklaring nodig, met vermelding van soorten.
- toestemming wordt ondertekend door de directeur.

Toestemming voor schadebestrijding (artikel 65, 67 en 68)

In de Flora- en faunawet is geregeld dat bij beheer en schadebestrijding de jager een schriftelijke toestemming moet hebben van de grondgebruiker. Afgifte vindt altijd in overleg met beheerder of beheerteammedewerker plaats en uitsluitend voor die dieren die passen binnen het beleid "Soortgerichte maatregelen".

Bepalingen:

- geldt uitsluitend voor beheer en schadebestrijding
- de soorten worden genoemd
- eventueel combineren met een 'Toestemming jachthouder' of een Jachthuurovereenkomst, indien de jachthuurovereenkomst uitsluitend is afgegeven voor 'genot van de jacht'.
- toestemming wordt ondertekend door de directeur.

Voorbeeld:

De ree is in de FF-wet geen wild meer, maar een beschermde diersoort. Een onder de FF-wet afgegeven jachthuurovereenkomst (welke tegenwoordig uitsluitend voor vijf wildsoorten is bedoeld) voldoet niet meer. Voor afschot van reeën is dus geen jachthuurovereenkomst meer nodig, maar kan volstaan worden met een Toestemming grondgebruiker van Landschap Noord-Holland aan de jager. Deze Toestemming grondgebruiker moet wel een minimale oppervlakte van 40 ha beslaan omdat voor het gebruik van het geweer deze oppervlakte van een jachtveld noodzakelijk is.

Is het eigendom van de Stichting kleiner, dan zal de jager zelf via andere toestemmingen (Toestemmingen grondgebruiker) of een Jachthuurovereenkomst moeten kunnen aantonen dat hij het geweer mag gebruiken. Vanzelfsprekend dient er ook een wettelijke basis te zijn die het toestaat om reeaafschot te realiseren. Bijvoorbeeld een ontheffing (artikel 68), goedgekeurd faunabeheerplan of een nog vigerend reewildbeheerplan.

Tenslotte: ook als een pachter de grond gebruikt, en dus in feite grondgebruiker is, volstaat een schriftelijke toestemming van Landschap Noord-Holland: in de pachtovereenkomsten geeft de pachter toestemming aan Landschap Noord-Holland om jacht, beheer en schadebestrijding uit te voeren in zijn plaats.

7.6 Schadevergoeding

De schade aan landbouwgewassen wordt vergoed door het Faunafonds, de opvolger van het Jachtfonds. De middelen hiervoor zijn grotendeels afkomstig van het Ministerie van LNV. Alhoewel de Flora- en faunawet aan veranderingen onderhevig is, kan -onder een zeker voorbehoud- het volgende over de schadevergoeding worden gezegd.

Er wordt uitgekeerd als:

- a) een beroep tegen een verleende ontheffing is verklaard (LNV betaalt), tenzij het Faunafonds van oordeel is dat de grondgebruiker onvoldoende inspanning heeft geleverd om schade te voorkomen;
- b) een beroep tegen een geweigerde ontheffing gegrond is verklaard (provincie betaalt).

De grondgebruiker betaalt de schade als:

- a) deze wordt veroorzaakt door bejaagbare soorten
- b) een beroep tegen weigering van ontheffing door de rechter ongegrond is verklaard,
- c) als de aanvrager niet in beroep is gegaan tegen de weigering.

Het Faunafonds

Het Faunafonds heeft, naast het uitkeren van faunaschade, tot taak om voorlichting te geven en onderzoek naar het voorkomen en bestrijden van faunaschade te verrichten. Daarnaast heeft het tot taak om Gedeputeerde Staten te adviseren over de goedkeuring van faunabeheerplannen en het verlenen van ontheffingen en vrijstellingen. In het algemeen geldt dat een grondgebruiker voor vergoeding van schade aan het gewas in aanmerking kan komen als deze al het mogelijke heeft gedaan om die schade te voorkomen of beperken en tenminste een aantal preventieve middelen zijn toegepast. Voor de provinciale schadesoorten moet bovendien een ontheffing zijn aangevraagd bij Gedeputeerde Staten. Schade door de landelijke schadesoorten of soorten waarop de jacht geopend is, wordt in beginsel niet vergoed.

Faunabeheereenheden en faunabeheerplannen

De wildbeheereenheden (WBE's) zijn de uitvoerende samenwerkingsverbanden t.a.v. het voorkomen van schade aan landbouw, flora en fauna. De wet voegt hieraan echter een nieuwe overkoepelende administratieve eenheid toe: de **Faunabeheereenheid** (FBE). De FBE is de instantie die ontheffing kan aanvragen op grond van een op te stellen **Faunabeheerplan**. Zo'n plan bevat gegevens en informatie die de onderbouwing vormen van een ontheffingaanvraag. Het Faunabeheerplan levert gegevens en argumenten om aan te kunnen tonen wanneer er een noodzaak is om in te grijpen in de populatie van een beschermde soort. Dit geldt in gevallen wanneer er belangrijke schade dreigt en er geen bevredigende al-

ternatieven zijn. Een ontheffingaanvraag die in het Faunabeheerplan niet deugdelijk is onderbouwd, wordt niet gehonoreerd. Voor het faunabeheerplan en de ontheffing wordt een maximale geldigheidsduur van 5 jaar voorgestaan. De FBE's hebben de wettelijke plicht jaarlijks aan de provincie te rapporteren over de uitvoering van hun Faunabeheerplan en de wijze waarop van de ontheffing is gebruik gemaakt.

Tussentijdse herziening van een Faunabeheerplan is mogelijk (art. 80) als de gegevens op grond waarvan de ontheffing is verleend zodanig onjuist blijken dat een ander besluit zou zijn genomen als de juiste gegevens bekend waren geweest. Ook is herziening mogelijk als de omstandigheden sinds de verlening zodanig zijn gewijzigd dat de ontheffing niet zou zijn verleend indien deze omstandigheden toen zouden hebben bestaan. Een Faunabeheerplan is niet vereist als het gaat om de volksgezondheid of de openbare veiligheid..

8

TOELICHTING SOORT- EN GEBIEDS-BESCHERMING

8.2 BESCHERMDE SOORTEN

Flora- en faunawet

De op 1 april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet vervangt ten dele de Natuurbeschermingswet (soortbescherming), de Vogelwet en de Jachtwet. Binnen de Flora- en faunawet bezit een groot aantal diersoorten een beschermde status. Op grond van deze wet is het verboden activiteiten te verrichten die leiden tot verstoring of aantasting van deze beschermde soorten, met inbegrip van de voortplantingsplekken en de vaste rust- of verblijfsplaats. Indien er sprake is van aantasting, dan is het uitvoeren van een versturende activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Formeel gezien houdt dit in, dat er voor alle werkzaamheden welke kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van beschermde soorten een ontheffing dient te worden aangevraagd op grond van de Flora- en faunawet. Voor het verlenen van de ontheffing is het van belang dat de Flora- en faunawet onderscheid maakt tussen twee categorieën te beschermen soorten: de **extra beschermde soorten** en de **overige beschermde soorten**.

Eventuele effecten op beschermde dier- of plantensoorten en beschermde gebieden dienen onderzocht te worden. Indien deze ingrepen een negatief effect sorteren, dan dient er voor de uitvoering een ontheffing te worden aangevraagd bij het Ministerie van LNV (voor soorten) of bij de provincie Noord-Holland (voor gebieden). Een dergelijk onderzoek hoeft zich alleen te richten op de locatie van de ingreep en de directe omgeving.

In het kader van een bestemmingsplan hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd, maar er zal wel een globaal overzicht moeten worden gegeven over de aanwezige beschermde natuurwaarden en de geldende regelgeving. Hierbij dient aangetoond te worden dat het bestemmingsplan uitvoerbaar is.

Extra beschermde soorten

Tot de extra beschermde soorten behoren de diersoorten die staan vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en de vogelsoorten genoemde in de Vogelrichtlijn. In het laatste geval kan het ook gaan om grote aantallen watervogels in beschermde wetlandgebieden, welke de zogenaamde 1 % norm overschrijden (= meer dan 1% van de westeuropese populatie is in een gebied op enig moment aanwezig).

Voor de extra beschermde soorten gelden zware criteria voor verlening van ontheffing:

- er mag geen afbreuk worden gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er moeten alternatieven worden onderzocht voor de in het geding zijnde activiteit en/of er moet worden voorzien in mitigatie of compensatie met het oog op de beschermde soorten;
- er kan ook ontheffing worden verleend bij een aantoonbaar "zwaarwegend maatschappelijk belang", het betreft hierbij activiteiten om redenen van volksgezondheid, openbare veiligheid en/of dwingende redenen van groot openbaar belang.

In gebieden waar extra beschermde soorten voorkomen, of welke speciaal daarvoor zijn aangewezen, is een ontheffingsprocedure vrijwel altijd noodzakelijk. Dit geldt ook voor natuurherstelactiviteiten en onderzoek welke gericht is op het behoud van de extra beschermde soorten. Bij het niet uitvoeren van een dergelijke procedure kan een project aanzienlijke vertraging oplopen of zelfs – al of niet tijdelijk – worden stopgezet.

Overige beschermde soorten

Voor de overige beschermde soorten kan ontheffing worden verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Het gaat hier om veel voorkomende soorten, zoals de egel, haas, konijn, mol en gewone pad. De verwachting is dat het verkrijgen van een ontheffing, bij aantasting van deze diersoorten in het betrokken gebied, in het algemeen niet op veel problemen zal stuiten.

Natuurbeschermingswet

Met de Natuurbeschermingswet (1967) kunnen terreinen en wateren, die van algemeen belang zijn vanwege hun natuurschoon of hun natuurwetenschappelijke betekenis, aangewezen worden als staats- of beschermd natuurmonument. De Natuurbeschermingswet levert een belangrijke bijdrage aan de veiligstelling van natuurwaarden en aan het ter plaatse beoogde beheer. Ontwikkelingen die schade aan deze natuurwaarden teweegbrengen dienen te worden voorkomen. In verband daarmee is voor een aantal activiteiten een vergunningstelsel opgenomen.

In 2004 is een nieuw wetsvoorstel voor de Natuurbeschermingswet aangenomen, waarin de EU-Habitatrichtlijn en de EU-Vogelrichtlijn worden omgezet in Nederlandse wetgeving.

8.3. INTERNATIONALE BESCHERMING

Inleiding

In het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn zijn Speciale Beschermingszones (gebieden) aangewezen, de zgn. SPA-gebieden – Special Protected Areas. De beschermingsgebieden van de Vogel- en Habitatrichtlijn maken samen deel uit van een samenhangend Europese netwerk van natuurgebieden: Natura 2000. Om een duurzame bescherming van de biodiversiteit te verzekeren hebben de lidstaten van de Europese Unie zich via **Natura 2000** gebonden tot het nemen van zgn. *communautaire maatregelen*. Dit zijn maatregelen op basis van internationale besluitvorming en collectieve samenwerking. De Vogel- en Habitatrichtlijn verplichten de deelstaten daarom tot::

- het aanwijzen van speciale beschermingszones;
- regulering van maatschappelijke activiteiten in de speciale beschermingszones;
- beheers- en inrichtingsmaatregelen in de speciale beschermingszones;
- strikte bescherming van een aantal soorten (bijlage IV van de Habitatrichtlijn) in hun natuurlijke verspreidingsgebied.

De SPA-gebieden genieten een internationale bescherming: ingrepen in het landschap dienen hier dan ook getoetst te worden op hun effecten. Dit betreft zowel eventuele negatieve effecten van plannen of projecten binnen de zones, als plannen en projecten die in de omgeving significante effecten kunnen hebben op de beschermde natuurwaarden (de zogenaamde 'externe werking'). Indien er geen negatieve effecten op de natuur zijn te verwachten en er geen dwingende redenen van groot openbaar belang aanwezig zijn (met inbegrip van redenen van sociale of economische aard), kan ontheffing worden verleend.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn (1979) heeft betrekking op de bescherming van vogels, hun eieren en nesten en hun leefgebieden. Voor trekvogels – en met name watervogels - gelden ook beschermingsbehoefte ten aanzien van hun rustplaatsen en broed-, rui- en overwinteringsgebieden in de trekzones. Het criterium voor trekkende watervogels is dat regelmatig minstens 1% van de wereldpopulatie in een bepaald gebied moet verblijven. Zo'n 75 zeldzame vogelsoorten hebben via deze regeling extra bescherming gekregen, voor een overzicht van de in Nederland voorkomende soorten en drempelwaarden, zie deel 2 van deze nota: Toelichting en tabellen.

Wat betreft de aangewezen gebieden zijn de deelnemende landen gehouden om passende maatregelen te treffen om aantasting, vervuiling en verstoring van de betreffende soorten tegen te gaan. Het gaat daarbij ook om de bescherming van individuele vogels en hun nesten, waaronder een zekere regulering van de jacht.

Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn heeft tot doel het waarborgen van de biologische diversiteit door de instandhouding én het herstel van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna die hiervan deel uitmaakt. De richtlijn werd in 1992 uitgevaardigd.

De Habitatrichtlijn maakt onderscheid tussen zowel bescherming van soorten als van gebieden met internationaal te beschermen habitattypen. Een gebied kan als 'speciale beschermingszone' worden aangemerkt als er veel oppervlak van een te beschermen habitattypen voorkomt. Indien er onvoldoende oppervlak voorkomt, maar er komen wél aanzienlijke aantallen van een beschermde diersoort voor (uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn), dan is de Habitatrichtlijn alsnog van toepassing.

In deze beschermingszones dienen de lidstaten passende maatregelen te treffen om de bescherming, de instandhouding en het herstel van habitats en soorten waarvoor de gebieden werden aangewezen te verzekeren.

In de aangewezen gebieden is men:

- verplicht om maatregelen te treffen om het richtlijngebied in stand te houden (beheer)
- verplicht om maatregelen te treffen om kwaliteitsverlies en verstoring te voorkomen

De realisering van de beschermingszones behoort tot de gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheden, beheerders en gebruikers

Ramsar-conventie

In 1971 werd in de Iraanse stad Ramsar het Verdrag van Ramsar gesloten, beter bekend als de 'Ramsar-Convention'. Dit verdrag betreft een 'Overeenkomst inzake watergebieden die van internationale betekenis zijn, in het bijzonder als woongebied voor watervogels'. De Ramsar-Convention beoogt het wereldwijd behoud en duurzaam beheer van waterrijke gebieden (wetlands) en werd van kracht in 1975. De Ramsar-Convention was de eerste aanzet om de vogels in wetlands van internationale betekenis te beschermen. De Convention verplicht de regeringen de gebieden te beschermen en het belang van de natuur in de gebieden zwaarder te laten wegen dan menselijke belangen. In Nederland behoort o.a. De Waddenzee (incl Balgzand), tot de wetlandgebieden met een beschermde status.

Algemene bepalingen Ramsar-Convention

Volgens de Ramsar-Convention behoren tot de wetlands alle waterrijke gebieden en kleine eilanden, met uitzondering van de zee beneden de 6 meter dieptelijn. De wetlands moeten van duidelijke internationale betekenis zijn. Een wetland wordt als internationaal belangrijk beschouwd als het regelmatig meer dan 20.000 watervogels herbergt, *òf* als er regelmatig minstens 1 % van de individuen van een geografische populatie van één of meer watervogelsoorten aanwezig is (het zogenaamde 1 % -criterium). Voor een overzicht van de vogelaantallen welke gebruikt worden voor het bepalen van de 1% grens, wordt verwezen naar deel 2 van de faunanota: Toelichting en tabellen.

Volgens de regeling dient Nederland in het aangewezen wetland een actief natuurbeschermingsbeleid te voeren om de kwaliteiten te behouden en waar mogelijk te verbeteren. Het menselijk medegebruik moet voldoen aan zowel het '*wise use*' principe (= natuurlijke processen in het gebied hebben voorrang op menselijke exploitatie) en het '*sustainable utilisation*' principe (= het huidige gebruik mag geen schade toebrengen aan het belang van volgende generaties bij het gebied).

Overzicht van aangewezen natuurwaarden (soorten en habitats) in EU-richtlijngebieden welke worden beheerd door Landschap Noord-Holland

<p>Duinen Den Helder en Callantsoog: Noordduinen, Helderse duinen Habitatrichtlijn</p>	<p>In Nederland belangrijkste gebied voor: 2130* Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (zgn. 'grijze duinen, met Buntgras-, Korstmos- en Fakkелgrasvegetatie). NB: nationaal van belang als broedgebied (grote aantallen) voor Tapuit</p> <p>Verder aangemeld voor: 2140* Vastgelegde ontkalkte duinen met Kraaihei (<i>Empetrum nigrum</i>) (alle duinheiden met Kraaihei, Dophei en Struikhei) 2160 Duinen met Duindoorn (<i>Hippophaë rhamnoides</i>) 2170 Duinen met Kruiwilg (<i>Salix repens</i> ssp. <i>argentea</i>) 2190 Vochtige duinvalleien (incl. rietvegetatie, wateren met kranswieren en vegetatietypen van het Knobbies- en Dotterbloemverbond)</p>
<p>Kennemerland-Zuid: Naaldenveld, Vinkenduin, Leyduin, Oud Woestduin Habitatrichtlijn</p>	<p>Deze terreinen vormen onderdeel van het 8243 ha grote Habitatrichtlijngebied Kennemerland Zuid. Dit gebied is aangewezen als in Nederland belangrijkste gebied voor: 2130* Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (grijze duinen) 2150* Atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (Calluno-Ulicetea) 2160 Duinen met Duindoorn (<i>Hippophaë rhamnoides</i>) 2180 Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied 2190 Vochtige duinvalleien Nauwe korfslak</p> <p>Verder aangemeld voor: 2110 Embryonale wandelende duinen 2170 Duinen met Kruiwilg (<i>Salix repens</i> ssp. <i>argentea</i>) Groenknolorchis</p> <p>De terreinen van LNH zijn vooral voor de beboste duinen belangrijk (Habitattype 2180).</p>
<p>Ilperveld Vogelrichtlijn</p>	<p>- Aangewezen als in Nederland belangrijkste broedgebied (1% norm) voor Roerdomp. (voorts belangrijk als broedgebied voor Bruine kiekendief, Kemphaan, Watersnip, Visdief, Snor en Rietzanger). - Aangewezen als in Nederland belangrijkste foerageer- en rustgebied voor grote aantallen (1% norm) Smient, Grutto en Krakeend (voorts belangrijk voor Kleine zwaan, Grauwe gans, Slobeend, Meerkoet en Wulp).</p>
<p>Ilperveld Habitatrichtlijn</p>	<p>In Nederland belangrijkste gebied voor: 4010 Noord-Atlantische vochtige heide met Dophei (<i>Erica tetralix</i>) (Moerasheiden met Dophei, ook met Kraaihei en Struikhei) 7140 Overgangs- en trilvenen (Veenmosrietland, Koekoeksbloem-rietland) * Noordse woelmuis</p> <p>Verder aangemeld voor: 6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland (Bloemrijke rietruigten met Echte Heemst, Echt Lepelblad en Selderij) 3140 Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met bentische vegetaties van kranswieren (<i>Chara</i> spp.) (Waterplantenvegetatie met groot nimfkruid, Snavelruppia, Sterkranswier, Gebogen kransblad, Stekelharig kransblad)</p>

	<p>91D0* Veenbossen: Berkenbos met veenmos</p> <p>- Bittervoorn, Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Rivierdonderpad, Meervleermuis</p>
Eilandspolder Vogelrichtlijn	<p>- In Nederland aangewezen als belangrijkste foerageer- en rustgebied (1% norm) voor Smient en Lepelaar. (voorts belangrijk als broedgebied voor Rietzanger en rustgebied voor Wintertaling, Meerkoet, Goudplevier, Kievit en Grutto (slaapplaats)). NB.: bescherming van Noordse woelmuis in dit gebied blijft ook belangrijk.</p>
Waddenzee: Balgzand Vogelrichtlijn	<p>Het Balgzand is onderdeel van het 250.000 ha grote Vogelrichtlijngebied Waddenzee. Het Balgzand is als apart deelgebied aangewezen als in Nederland belangrijkste gebied voor:</p> <p>- aangewezen als broedgebied (1% norm) voor Kluut en Visdief (NB.: vanaf 2004 ook 1% norm overschrijding van Lepelaar)</p> <p>- aangewezen als foerageer- en rustgebied voor grote aantallen (>1% norm) trek- en watervogels: Lepelaar, Bergeend, Pijlstaart, Slobeend, Scholekster, Kluut, Zilverplevier, Kanoetstrandloper, Bonte strandloper, Rosse Grutto, Wulp, Zwarte Ruiters, Tureluur en Zwarte stern (slaapplaats).</p> <p>Voorts belangrijk voor Aalscholver, Grauwe gans, Rotgans, Smient, Krakeend, Wintertaling, Bontbekplevier, Goudplevier en Steenloper.</p>
Waddenzee: Balgzand Habitatrichtlijn	<p>Het Balgzand is onderdeel van het 259.214 ha grote Habitatrichtlijngebied Waddenzee. Dit gehele gebied (waaronder ook het Balgzand) is aangewezen als in Nederland belangrijkste gebied voor:</p> <p>Belangrijkste gebied voor:</p> <p>1110 Permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken</p> <p>1130 Estuaria</p> <p>1140 Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten</p> <p>1310 Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met Zeekraal (<i>Salicornia</i> sp.) en andere zoutminnende soorten</p> <p>1330 Atlantische schorren met kweldergrasvegetatie (<i>Glaucopuccinellietalia maritima</i>)</p> <p>2110 Embryonale wandelende duinen</p> <p>2120 Wandelende duinen op de strandwal met Helm (<i>Ammophila arenaria</i>; z.g. witte duinen)</p> <p>- Fint, Grijs zeehond, Zeehond</p> <p>Verder aangemeld voor:</p> <p>1320 Schorren met slijkgrasvegetatie (<i>Spartinion maritima</i>)</p> <p>2130 * Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (grijze duinen)</p> <p>- Zee prik, Rivier prik</p> <p>Het deel van het Balgzand dat in beheer is bij LNH is vooral belangrijk voor de habitattypen 1140, 1310, 1330, 1320, vissoorten en zeehonden.</p>
<p>* Habitattypen en soorten die in de bijlagen van de Habitatrichtlijn als prioritair zijn aange-merkt</p>	

11

TOELICHTING BEHEER- EN IN- RICHTINGSWERKZAAMHEDEN

11.5 TOELICHTING GEDRAGSCODE ZORGVULDIG BEHEER

Gedragscodes worden door de Minister van LNV vastgesteld en worden gebruikt bij werkzaamheden in relatie met beschermde dier- en plantensoorten. Hierover is door LNV in 2005 een aparte brochure samengesteld, nl. de brochure *Buiten aan het Werk? Houd tijdig rekening met bescherming dieren en planten*. In deze brochure worden ook dier- en plantensoorten genoemd en wat de zwaarte van hun bescherming is in relatie tot ruimtelijke ingrepen (beheer, natuurherstel- en ontwikkelingsplannen). Uitgangspunt is dat er bij de voorbereiding en uitvoering van werkzaamheden de benodigde zorgvuldigheid in acht wordt genomen. Er bestaat op dit moment een gedragscode bosbeheer (Vogelbescherming, Bosschappen) en een gedragscode waterbeheer (Waterschappen). Andere gedragscodes, bijv. in relatie tot het weidevogelbeheer, zijn in voorbereiding.

Wat bevat een gedragscode eigenlijk?

Een gedragscode beschrijft de wijze waarop werkzaamheden worden uitgevoerd in gebieden waar beschermde dieren en planten worden uitgevoerd. Hiermee heeft men al gauw te maken, omdat in Nederland vrijwel alle vogelsoorten beschermd zijn. Onderstaand overzicht geeft aan welke elementen onderdeel kunnen zijn van een gedragscode. Let er op dat alleen een door de minister goedgekeurde gedragscode in bepaalde gevallen wetsgeldigheid heeft. Zelf gemaakte gedragscodes hebben in principe geen rechtsgeldigheid, maar kunnen intern wel aangeven hoe we omgaan met beschermde soorten in de terreinen van Landschap Noord-Holland.

Overzicht van onderdelen die in een gedragscode (kunnen) zijn opgenomen

NB.: zie ook de folder Gedragscode zorgvuldig bosbeheer van het Bosschap/Vogelbescherming

Maatregelen tijdens de voorbereiding van de werkzaamheden

- De eigenaar zorgt voor de aanvang van de werkzaamheden, dat de aanwezige dier- en plantensoorten, en EU-Habitattypen, die tijdens de uitvoering moet worden ontzien of beschermd, op een deskundige wijze worden geïnventariseerd;
- De eigenaar zorgt er voor dat de aannemer weet waar de beschermde dier- en plantensoorten of EU-habitattypen zich bevinden, zodat ze bij werkzaamheden worden ontzien of beschermd. Dit kan gebeuren door de locaties in te tekenen op een voldoende duidelijke kaart of door markering in het terrein. Een en ander wordt vastgelegd in een checklist zorgvuldig beheer;
- De eigenaar maakt met de aannemer afspraken over de wijze waarop de aanwezigheid van flora- en fauna-elementen moeten worden gespaard, ontzien en/of beschermd;
- De afspraken worden vastgelegd in een checklist zorgvuldig beheer, die voor aanvang van het werk door of namens de eigenaar en de aannemer wordt ondertekend;
- De aannemer geeft zijn personeel en eventuele onderaannemers een kopie van de checklist en zorgt ervoor dat de checklist op het werk voorhanden is. De checklist is in ieder geval in alle machines en in de schafgelegenheid aanwezig om te worden geraadpleegd;
- De aannemer zorgt er voor dat de werkzaamheden conform de in de checklist vastgelegde afspraken plaatsvinden en dat zijn personeel daaromtrent wordt geïnstrueerd;
- De aannemer instrueert zijn personeel en eventuele onderaannemers om ook niet-gemarkeerde elementen en te beschermen soorten die tijdens de werkzaamheden worden aangetroffen te sparen en te ontzien.

Maatregelen tijdens de uitvoering van werkzaamheden

- **Geen werkzaamheden in bossen**
 - **Loof- en gemengd bos:** in de periode van 15 maart tot 15 juli worden géén werkzaamheden uitgevoerd in. Als uitzondering hierop kan in de periode tot 15 april nog wel hout worden uitgesleept dat voor 15 maart geveld is
 - **Naald- of populieren bos:** in de periode van 15 maart tot 15 juli worden géén werkzaamheden uitgevoerd in een vak/afdeling als hierin broedgevallen voorkomen van bedreigde soorten van de nationale Rode Lijst (Groene specht, Nachtzwaluw, Draaihals, Geelgors, Raaf) of van de EU-Vogelrichtlijn (Bijlage 1 soorten: Wespendif, Zwarte specht, Middelste bonte specht, Rode wouw, Oehoe, Boomleeuwerik, Ruigpootuil, Slechtvalk).
- **Geen werkzaamheden in graslanden en rietlanden**
 - **Weidevogelgraslanden:** Er wordt hierbij voorkomen dat er schade ontstaat aan nesten, eieren, kuikens, uitvliegende jongen en volwassen vogels. Indien noodzakelijk en effectief, wordt nestbescherming toegepast. In de periode van 15 maart tot 15 juni worden géén werkzaamheden uitgevoerd. Noodzakelijke beheerwerkzaamheden, waaronder maaien, rollen, slepen, beweiden, mogen tussen 1 april en 8 juni worden uitgevoerd op slechts een beperkt oppervlak van het graslandoppervlak worden uitgevoerd.
 - **Rietlanden:** in rietlanden welke voor broedvogels belangrijk zijn, worden in de periode van 1 april tot 15 juli geen werkzaamheden uitgevoerd.
- **Geen werkzaamheden duinen, heiden, wad en schor**
 - **Duinen, heiden, wad en schor:** in de periode van 15 maart tot 1 augustus worden géén werkzaamheden uitgevoerd. In de wad en schor gebieden kunnen tijdens de trektijd alleen werkzaamheden tijdens laag water worden uitgevoerd, als de vogels ver op het wad foerageren
- **Vellen van bomen**
 - Bij vellings- en uitsleepwerkzaamheden wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van een vaste infrastructuur van wegen, paden en sporen
 - In de periode van 15 maart tot 15 juli worden geen bomen geveld waarin in dat seizoen vogel-nesten of verblijfplaatsen bedreigde zoogdieren (vleermuizen, eekhoorns) zijn vastgesteld. Bij vellings- of sleepwerkzaamheden. Tijdens deze periode wordt een zodanige afstand tot een als zodanig bekende nestboom in acht genomen dat de kans op verstoring en/of verontrusting tot een minimum beperkt blijft. De velrichting is altijd van de broed boom afgewend
 - Bij bewoonde roofvogelhorsten of zomerverblijven van vleermuizen worden in de vogelbroed-tijd of voortplantingsperiode geen vellingen uitgevoerd binnen een straal van ten minste vijftig meter van de waardevolle boom. De velrichting is altijd van de boom met het nest of zomerverblijf afgewend. Buiten de vogelbroedtijd worden horstbomen en zomerverblijven van vleermuizen ontzien en gespaard.
 - Bomen waarin holen, spleten of rottingsgaten zijn vastgesteld, worden niet geveld, tenzij dit onontkoombaar is (veiligheid publiek en personeel).

Uitzonderingen

Wanneer in verband met calamiteiten, of in het belang van de veiligheid of gezondheid, onverwachts werkzaamheden moeten plaatsvinden die geen uitstel velen, worden daarbij zoveel als redelijkerwijs mogelijk de beperkingen die hierboven zijn genoemd in acht genomen.

Voorts kunnen uitgezonderd zijn (indien daarvoor ook een wettelijke beschikking voorhanden is)

- Inventarisatiewerkzaamheden
- Nestbescherming weidevogels
- Beweiden of noodzakelijke maaiwerkzaamheden in graslanden en rietlanden
- Blessen van bomen in bossen
- Werkzaamheden op of langs boswegen die regelmatig in gebruik zijn (het verwerken van langhout, het transporteren van hout en het chippen van hout)
- Noodzakelijk onderhoud van hekwerken, wegen en bruggen

CHECKLIST ZORGVULDIG BOSBEHEER VOOR AANNEMERS

Deze checklist wordt ongeveer een week vóór aanvang van de werkzaamheden door de bouseigenaar ingevuld en ondertekend, en ondertekend door de aannemer, ten blijke van ontvangst, kennisname en akkoord. De checklist wordt in tweevoud opgemaakt. Bouseigenaar en aannemer behouden elk een getekend exemplaar.

	Aantal locaties van nesten, voorkomens of zomerverblijven, gemarkeerd door bouseigenaar	
	Gemarkeerd op kaart	Aangewezen en gemarkeerd in het terrein
Elementen die worden gespaard en ontzien:		
• Horstbomen roofvogels		
• Bomen met holen, spleten, rottingsgaten		
• Nesten van kolonievogels		
• Mierenhopen		
• Dassenburchten		
• Jeneverbesbomen		
• Bomen van belang voor vleermuizen en eekhoorns		
Broedgevallen/ Voortplantingslocaties van soorten van de Rode Lijst		
• Geelgors		
• Raaf		
• Groene specht		
• Nachtzwaluw		
• Draaihals		
• Boommarter		
Broedgevallen, zomer- en voortplantingsplaatsen soorten Bijlage 1 Vogelrichtlijn of Bijlage IV Habitatrichtlijn		
• Wespandief		
• Middelste bonte specht		
• Zwarte specht		
• Boomleeuwerik		
• Ruigpootuil		
• Rode wouw		
• Slechtvalk		
• Oehoe		
• Franjestaart (vleermuis)		
• Grootoorvleermuis		
• Baardvleermuis		
• Watervleermuis		
• Dwergvleermuis		
• Ruige dwergvleermuis (- Nathusius' vleermuis)		
• Laatvlieger (vleermuis)		
• Rosse vleermuis		
Andere plant- of diersoorten of elementen die bescherming behoeven:		
•		
•		
•		
•		
•		